

Poznámky k problematice selhání systému právních předpisů v praktickém nakládání s nebezpečnými látkami a odpady.

Bohumil Navrátil, *Bohumil Navrátil, Zděchov 106, 75607,*
e-mail: b.navratil@volny.cz

Ladislav Špaček, *Svaz chemického průmyslu České republiky, Dělnická 12, 170 00 Praha 7,*
e-mail: ladislav.spacek@schp.cz

Bezpečnost života občanů a právního státu ČR a nástroje kontroly a řízení negativních stránek života rozvinuté konzumní společnosti

- Kauzy **Libčany**, Chvaletice, Nalžovice dokumentují:
 - Úplné selhání platných právních předpisů
 - Selhání nástrojů kontroly a řízení negativních stránek života rozvinuté konzumní společnosti

Vážnost situace soustředila pozornost vlády ČR,
která požaduje:

- Urychlené řešení / vyřešení vzniklé situace
- Návrh opatření na zásadní změnu v omezení možnosti vzniku podobných situací v budoucnu

Jak může při tak rozsáhlém množství právních předpisů k takové situaci dojít?

Zavedený a příliš vžitý resortismus!

- Příliš mnoho pánů – každý svou kompetenci brání a považuje za určující
- Nerespektování hlavního cíle systému právních norem:

„Zajištění plnohodnotného, zdravého a spokojeného života občanů“

System pro zabezpečení hlavního cíle

- Je tvořen značným množstvím subsystémů
- Každá změna v libovolném subsystému mění systém a tedy výsledný efekt – zajištění plnění hlavního cíle
- Jednotlivé subsystémy jsou úpravami právních norem dobře ošetřeny a zdokonalovány z pohledu „pána“ tohoto subsystému – autonomní řízení prvků a vztahů uvnitř subsystému
- Nežádoucí změna chování systému po změně v libovolném subsystému vyžaduje úpravu v jiném subsystému nebo vztahů mezi subsystémy fungující zpětnou vazbou
- Množství právních předpisů a četnost jejich změn upravujících pravidla kontroly a řízení uvnitř subsystémů nedovoluje vyhodnotit a zpětnovazebně korigovat subsystémy tak aby byl plněn hlavní cíl systému.

Subsystémy spojené s kauzou nezákoných skladů CHLaP a odpadů

- 167/1998 Sb. O návykových látkách
- 258/2000 Sb. O ochraně veřejného zdraví
- 239/2000 Sb. O integrované prevenci
- 240/2000 Sb. O krizovém řízení
- 185/2001 Sb. O odpadech
- 356/2006 Sb. O CHLaP
- 106/2005 Sb. O odpadech
- 59/2006 Sb. O prevenci závažných havárií způsobených vybranými CHLaP

Proč tak rozsáhlý a stále doplňovaný systém zákonných norem v praxi selhává?

- Právě proto že je tolik právních norem
- Aktéry jsou různé orgány státu a veřejné správy
- Složkové řízení podle rozdělených kompetencí ke sledování a kontrole dílčích podmínek života společnosti
- V tak velkém množství právních norem je řada protichůdných podmínek a kompetencí
- Ne dost systémově budované řízení života společnosti

Co rozumíme systémovým řízením?

- Tvorbu prvků a vztahů v systému umožňující řízení
- Dobře řídit lze systémy mající sklon k samoregulaci – příklady v přírodě
- Pan Baťa ve Zlíně budoval chodníky a přístupové cesty dle přirozeného chování lidí
- Modifikovat subsystémy podle zpětných vazeb na realizované změny

Tomáš Baťa 7.9.1931 k odpadům

- Co pro rolníka jest hnůj, to jest pro průmyslníka odpadek a starý materiál – regenerát.
- Celá budoucnost průmyslu jest závislá od otázky minimalizace a regenerace surovin.
- Jaký Vy jste hospodář, to nejlépe můžete posoudit sám, když si půjdete prohlédnout skladiště Vašich odpadků.

Důkaz nesystémovosti v budování a realizaci právních norem

- Občané Libčan opakovaně od r. 2002 psali na různá místa státních orgánů a veřejné správy stížnosti na dění v inkriminovaném objektu bez odezvy.
- Jak je možné že anonymní telefonát o uložení bomby vyvolá okamžitou aktivitu a zásah policie a záchranného systému?
- Je snad rozdíl v ohrožení života občanů bombou a/nebo jedovatými chemickými látkami?
- Není možné uskutečnit teroristický útok prostřednictvím podobného objektu jako v Libčanech?

Selhání odpovědných orgánů

- ČIŽP provedla 6x kontrolu v objektu skladu a uložila pokutu jen za porušení administrativních povinností při nakládání s běžnými odpady.
- Mluvčí ČIŽP 7.8.2006 prohlásila že vždy varovala, že činností firmy SNOG může být ohroženo zdraví lidí.
- Zpráva ČIŽP ze dne 8.6.2006 uvádí že odpady představující riziko pro občany jsou již z Libčan odvezeny ale v té době nebylo možno více jak polovinu látek identifikovat pro nepřístupnost.
- V říjnu 2006 není ještě havárie v Libčanech ukončena.
- Jaká bude důvěryhodnost prohlášení ČIŽP v jiných kauzách?

Selhání odpovědných orgánů

- Magistrát města Hradec Králové zamítl vydání povolení k nakládání s nebezpečnými odpady ale MŽP na odvolání firmy SNOG zamítnutí zrušilo – závazné pro MěÚ.
- Přes stížnosti občanů a požár v objektu několik týdnů před objevením havárie, byla v objektu provedena HZS kontrola požární ochrany až po zjištění havárie.
- **Firma SNOG trvale porušující základní bezpečnostní pravidla měla platný certifikát systému environmentálního managementu.**
- Návrh na předběžné opatření zabezpečení majetku firmy SNOG pro podezření z trestné činnosti Státní zastupitelství zamítlo.

V čem hledat příčinu?

- Ve struktuře právních předpisů složkově rozebírajících práva a pravomoci pracovníků kontrolních orgánů bez povinnosti a odpovědnosti za dosažení hlavního cíle
 - příklad zákon 59/2006 Sb. O prevenci závažných havárií uvádí „V případě, kdy je ohrožena bezpečnost, život a zdraví lidí nebo mohou vzniknout značné škody, mohou zaměstnanci provádějící kontrolu tak učinit bez vědomí jejich vlastníka. Jsou však povinni jej neprodleně o provedených úkonech vyrozumět.“
 - kontrolou pověřeni: ČIŽP, KÚ, Státní úřad inspekce práce, Požární ochrana, IZS, Krajská hygiena
 - 6 organizací může ale nemusí provést kontrolu

Co když každý pracovník kontrolující dle svého pověření a profese neprokáže ohrožení života?

- Bude čelit soudnímu sporu za neoprávněné vniknutí na soukromé vlastnictví?
- Je soukromé vlastnictví nadřazeno bezpečnosti a zdraví obyvatel?

NAPROTI TOMU:

- Právo kontrolovat z tolika nezávislých organizací dává možnost neomezeného počtu dní kontrolovat firmu, což může ochromit činnost podnikatele.
- Není tak umožněna úřednická šikana?

Co z toho vyplývá?

- V právních dokumentech nejsou vyvážená práva či možnosti kontrolních institucí a jejich povinnosti či odpovědnost za komplexní systémový efekt kontrolovaného subjektu.
 - V kauze firmy SNOG v Libčanech je nakupeno tolik omylů, nesrovnalostí a nejasností či selhání tolika organizací že nelze vyloučit ani rozsáhlou dlouhodobě organizovanou korupci.
 - **Otázkou tedy je co představuje kauza Libčany?**
 - jedná se o totální selhání systému kontroly a řízení
- NEBO**
- důmyslně organizovanou zločinnou aktivitu sítě podnikavců

Současný systém řízení a kontroly života společnosti nevyhovuje

- Je filosofie stavby systému a rozdělení kompetencí subsystémů v souladu se zákonitostmi a procesy probíhajícími v přírodě?
- **Napomáhá rozdělení resortů a jejich kompetence samoregulaci – respektuje procesy v přírodě?**
- Nemýlíme se v hodnocení významu a priorit disponibilních materiálních a energetických statků planety pro život společnosti?
- Chápeme obsah používaných pojmů shodně s realitou procesů probíhajících v přírodě?
- **Podporuje právní systém řízení společnosti udržitelnost života? Směřuje vývoj k USaV?**

Jako chemici víme:

- Každá látková přeměna či změna polohy je energeticky zabarvený proces
- Žádná látka/chemický jedinec, ať vzniká v přírodě, nebo je syntetizován člověkem se neobejde bez energie.
- **Energie hraje klíčovou roli ve všech dějích.**
- Jakoukoliv látku můžeme připravit z materiálové podstaty Země pokud budeme mít zdroje energie a znalostní potenciál pro realizaci technologického procesu.
- Z materiálního pohledu je Země uzavřený systém.
- Energetické zdroje jsou ale limitované. (otevřený systém)

Jak chápat odpad?

- Materiálové proudy a v nich obsažené složky jejichž shromáždění a přepracování v současném stavu poznání a zdrojů energie není možné.
 - obrus pneumatik a všech složek pryže
 - olovo z antidetonátorů pohonných hmot
 - emise z provozu vozidel
 - soli z posypu vozovek
- Látky uvolněné činností člověka do přírody, kde narušují a/nebo ohrožují ŽP bez možnosti opakovaného použití.
- Odpadem je vše co poškozuje ŽP a ohrožuje existenci člověka.
- CHLaP nákladně vyrobené se stanou odpadem teprve únikem a rozptylem v ŽP.

Jaká je současná legislativa odpadů a CHLaP?

- Přebujelá a neprůhledná
- Nesrozumitelná těm, co s těmito látkami nakládají a měli by se v souladu se zákony chovat.

Důsledky pro občana:

- Kampaňovité vyvolávání strachu (sdělovací prostředky)
- Bagatelizování a utajování rizik pro občany při haváriích a požárech, aby se předešlo panice.

Smutné je že oba tyto postupy se zneužívají jako politikum.

Doplňování a rozšiřování právních předpisů

- Je aktivita nikdy nekončící protože zpřesňování dle skutečných případů v praxi svou konkrétností zvyšuje nepřehlednost současného multikriteriálního systému hodnocení.
- V současném systému hospodaření s NO se točí obrovské peníze které lákají podnikavce toužící zbohatnout za jakoukoliv cenu -
 - postihy za porušování zákonů při jejich složitém prokazování jsou zanedbatelné
 - možný podnikavecký zisk při neprokázání je pohádkový
 - hlavní postih vždy dopadne na ostatní obyvatele

Závěry

- Právní předpisy OH podstatně zeštíhlit
- Zvýšit kontrolu a vymahatelnost pomocí hodnocení energetickou stopou
- Doplnit sankční a trestnou odpovědnost úměrně rizikům – teroristickým akcím
- Méně kontrolních orgánů s komplexním systémovým přístupem a vysokou odpovědností ekvivalentní pravomocem
- Na systemovém přístupu a prevenci definovat kontrolovatelný systém pro minimalizaci čerpání materiálových a energetických zdrojů planety Země.